

АНАЛІЗ ПРАКТИКИ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ ЗАТ «ГЕРКУЛЕС»

У статті розглянуто резерви підвищення прибутку ЗАТ «Геркулес» через аналіз структури та динаміки доходів підприємства, структури формування прибутку, напрямків використання прибутку підприємства.

Ключові слова: *прибуток, структура та динаміка доходів, формування прибутку, напрямки використання прибутку.*

Прибуток є суспільним провокатором і особистим мотиватором, що спонукає підприємців до збільшення обсягів товарів та їхніх видів із метою задоволення потреб суспільства, що зростають. Прибуток – одне з основних джерел фінансових ресурсів підприємств, формування централізованих і децентралізованих фондів коштів. За рахунок прибутку відбувається формування в значному обсязі бюджетних ресурсів держави, здійснюється фінансування розширення підприємств, матеріальне стимулювання працівників, вирішення соціально-культурних завдань тощо, саме тому формування та шляхи підвищення прибутку в наш час є дуже актуальною темою. Дана проблема досліджувалась представниками класичної школи, зокрема в працях: А. Сміта, Д. Рікарда, Дж.Ст. Міля, які відображають економічні умови того часу та мають відповідний ідеологічний відтінок. Значний внесок у розв'язання проблеми формування та підвищення прибутку в системі забезпечення діяльності підприємницьких структур внесли українські економісти С.Ф. Покропивний, М.Я. Коробов, В.І. Баранов, О.С. Філіпченко, І.В. Зятковський, С.В. Мочерний, В.І. Іваненко, С.М. Онисько та ін. [1].

Метою нашої статті є виявлення резервів підвищення прибутку на засадах комплексного техніко-економічного аналізу роботи підприємства: вивчення техніко-економічних показників роботи підприємства й організаційного рівня виробництва, використання виробничих потужностей та основних фондів, сировини і матеріалів, робочої сили, господарських зв'язків тощо.

На ЗАТ «Геркулес» є все необхідне для постійного вдосконалення засобів виробництва. Упровадження нової техніки, комплексна механізація й автоматизація виробничих процесів, удосконалювання технології, впровадження прогресивних видів матеріалів дозволяють значно знижувати собівартість продукції і цим самим підвищувати прибуток. Нове обладнання потребує меншої кількості працівників, що його обслуговують, а це, у свою чергу, приведе до зниження витрат на оплату праці в розрахунку на одиницю продукції – знизиться кількість працівників за незмінного обсягу виробництва або збільшиться обсяг за початкової величини працівників. Збільшення обсягу виробництва призводить до зниження витрат у розрахунку на одиницю продукції. Підприємству слід шукати нові ринки збуту продукції – і в Україні, і за кордоном. Продукція цього

підприємства має змогу завоювати певну частку закордонного ринку, оскільки відрізняється значно нижчою ціною, але для цього необхідні певні зусилля стосовно просування продукції, а для цього потрібні певні витрати і в першу чергу – наявність маркетингових спеціалістів високого класу. Щодо розширення частки українського ринку, то не завадило б провести гучну рекламну компанію.

Слід також зазначити, що зі зростанням обсягу випуску продукції прибуток підприємства збільшується не тільки за рахунок зниження собівартості, але і внаслідок збільшення кількості продукції, що випускається. Отже, чим більший обсяг виробництва, тим за інших рівних умов є більшою сума прибутку, що одержує підприємство [4].

Підвищення прибутку може відбутися також за рахунок підвищення продуктивності праці. Зі зростанням продуктивності праці знижуються витрати праці в розрахунку на одиницю продукції, а отже, зменшується і питома вага заробітної плати в структурі собівартості. Для цього підприємство повинне активно використовувати різноманітні мотиваційні засоби: перевести якомога більше працівників на відрядну форму оплати праці, працівникам погодинної форми у більшому розмірі оплачувати понаднормову роботу, забезпечувати доставку працівників на роботу та з роботи за узгодженими маршрутами, надавати матеріальну допомогу працівникам із нагоди ювілейних та інших визначних дат. Ураховуючи специфіку роботи слід також проводити профілактичне оздоровлення та медичне обстеження працівників за рахунок підприємства, організовувати санаторно-курортне лікування для тих, хто працює, та інвалідів праці [3; 7].

Важливе значення за зниження собівартості для підвищення прибутку має дотримання найсуворішого режиму економії на всіх ділянках виробничо-господарської діяльності підприємства. Послідовне виконання режиму економії виявляється насамперед у зменшенні витрат матеріальних ресурсів на одиницю продукції, скороченні витрат з обслуговування виробництва й управління та інших непродуктивних витрат [2].

Проаналізуємо структуру та динаміку доходів підприємства ЗАТ «Геркулес», наведену у таблиці 1.

Із наведених у таблиці 1 даних можна зробити висновок, що у 2010 р. дохід (виручка) від реалізації, порівняно з 2009 р., збільшився на 67433 тис. грн, чи на 40,38%. Чистий дохід (виручка) від реалізації у 2010 р., порівняно з 2009р., збільшився на 56187 тис. грн, чи на 40,37%. Собівартість реалізованої продукції у 2010 р., порівняно з 2009 р., збільшилась на 55725 тис. грн, чи на 48,03%. Валовий прибуток у 2010 р., порівняно з 2009 р., збільшився на 462 тис. грн, чи на 2%. Інші операційні доходи у 2010 р., порівняно з 2009 р., зменшились на 9194 тис. грн, чи на 14,27%. Загалом загальний валовий дохід у 2010 р., порівняно з 2009 р., збільшився на 58239 тис. грн, чи на 25,17%.

Розглянемо структуру формування прибутку, що наведено в таблиці 2.

Із даних, наведених у таблиці 2, можна зробити висновок, що дохід від реалізації продукції в 2009 р. становив 93,25 %, а в 2010 р. – 98,16%. Тобто він збільшився на 4,92%. Інші доходи в 2009 р. становили 6,75%, а в 2010 р. – 1,84%.

Таблиця 1 – Структура та динаміка доходів підприємства ЗАТ «Геркулес»

Показники	2009 р.		2010 р.		Відхилення (+/-)		Темп зміни, %
	Тис. грн	Пит. вага, %	Тис. грн	Пит. вага, %	Тис. грн	Пит. вага, %	
Дохід (виручка) від реалізації	166996	72,161	234429	80,932	67433	8,771	140,38
Податок на додану вартість	27826	–	39072	–	11246	–	140,42
Чистий дохід (виручка) від реалізації	139170	–	195357	–	56187	–	140,37
Собівартість реалізованої продукції	116025	–	171750	–	55725	–	148,03
Валовий прибуток	23145	–	23607	–	462	–	102,00
Інші операційні доходи	64424	27,838	55230	19,067	-9194	-8,771	85,73
Інші фінансові доходи	1	0,00043	1	0,00035	0	-0,00009	100
Усього валовий дохід	231421	100	289660	100	58239	–	125,17

Таблиця 2 – Структура формування прибутку підприємства ЗАТ «Геркулес»

Джерела	2009 р.		2010 р.		Відхилення (+/-)		Темп зміни, %
	Тис. грн	Пит. вага, %	Тис. грн	Пит. вага, %	Тис. грн	Пит. вага, %	
Дохід від реалізації продукції	166996	93,25	234429	98,16	67433	4,92	140,38
Інші доходи	12091	6,75	4385	1,84	-7706	-4,92	36,27
Разом доходи	179087	100	238814	100	59727	0,00	133,35

Розподіл прибутку, що залишився у розпорядженні підприємства, регламентується внутрішніми документами підприємства.

Деякі аспекти розподільного процесу фіксуються у статуті підприємства.

Весь прибуток, що залишається у розпорядженні підприємства, поділяється на прибуток, що збільшує вартість майна, тобто той, що бере участь в процесі накопичення, і прибуток, що спрямовується на споживання.

Якщо прибуток не витрачається на споживання, то він залишається на підприємстві як нерозподілений прибуток минулих років і збільшує розмір власного капіталу підприємства. Наявність нерозподіленого прибутку збільшує фінансову стабільність підприємства, свідчить про наявність джерела для майбутнього розвитку.

Відповідно до статуту чи рішення органу управління на підприємстві створюються такі фонди: накопичення та споживання.

Основними джерелами отримання прибутку для підприємства є операційна та звичайна діяльність підприємства. У 2009 р. розмір чистого прибутку підприємства становив 1723 тис. грн, а у 2010 р. розмір чистого прибутку підприємства скоротився на 392 тис. грн і становив 1331 тис. грн.

Причинами скорочення розміру прибутку є:

- вплив світової фінансової кризи;
- збільшення витрат виробництва;
- скорочення продуктивності праці;
- зростання собівартості продукції;
- зміна рівня попиту та пропозиції;
- інфляція.

Розглянемо напрямки використання прибутку, що наведені у таблиці 3.

Таблиця 3 – Напрямки використання прибутку підприємством ЗАТ «Геркулес»

Напрямки	2009 р.	2010 р.	Відхилення (+/-)
Фонд накопичення, у тому числі:	1119,95	865,15	-254,80
– витрати на науково-дослідні, проектні і технологічні роботи	335,98	259,54	-76,44
– витрати на розроблення та освоєння нової продукції	279,99	216,29	-63,70
– витрати з погашення довгострокових кредитів банків	503,98	389,32	-114,66
Фонд споживання, у тому числі:	603,05	465,85	-137,20
– побудова на території підприємства майданчику для відпочинку працівників	241,22	186,34	-54,88
– виплата премій та матеріальної допомоги	361,83	279,51	-82,32
Чистий прибуток	1723,00	1331,00	-392,00

Із наведених у таблиці 3 даних можна зробити висновок, що у 2010 р. розмір фонду накопичення, порівняно з 2009 р., скоротився на 254,8 тис. грн. Розмір фонду споживання у 2010 р. скоротився на 137,2 тис. грн, порівняно з 2009 р. Цьому сприяло зменшення розміру чистого прибутку підприємства у 2010 р. на 392 тис. грн.

На підприємстві ЗАТ «Геркулес» прибуток розподіляється у такій пропорції:

- фонд накопичення – 65%;
- фонд споживання – 35%.

Висновки. Для одержання позитивного результату від функціонування на ринку підприємство ЗАТ «Геркулес» має провести заходи, спрямовані на розв'язання завдань щодо поліпшення фінансового стану. Тут доцільним є ви-

користання підприємцями антикризової фінансової стратегії за кожним із напрямків:

- проведення поглибленого аналізу структури кредиторської заборгованості у динаміці з метою пошуків засобів і джерел її погашення;
- аналіз структури дебіторської заборгованості, причин її виникнення і можливостей погашення;
- забезпечення необхідного рівня самофінансування виробничого розвитку підприємства за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики;
- підвищення рівня ліквідності активів шляхом збільшення питомої ваги оборотних активів;
- проведення інвентаризації основних виробничих фондів для визначення їх придатності й необхідності в експлуатації;
- проведення аналізу ефективності й доцільності довгострокових фінансових вкладень;
- забезпечення компенсації можливих фінансових збитків шляхом утворення страхового грошового фонду.

Перспективами подальшого дослідження в цьому напрямку є вдосконалення управління прибутком підприємства, а саме розробка стратегії оптимізації прибутку підприємства.

Література

1. Аранчій В.І. Фінанси підприємств: навч. посіб. / В.І. Аранчій. – К.: Професіонал, 2004. – 304 с.
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства / І.М. Бойчик, П.С. Харів, М.І. Хопчан. – Л.: Спалон, 2002. – 212 с.
3. Онисько С.М. Фінанси підприємств: підручник / С.М. Онисько, П.М. Марич. – Л.: Магнолія Плюс, 2004. – 367 с.
4. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навч. посіб. / Н.В. Тарасенко. – 3-тє вид., перероб. – Л.: Новий Світ - 2000, 2004. – 344 с.
5. Філімоненков О.С. Фінанси підприємств: навч. посіб. / О.С. Філімоненков. – К.: Кондор, 2005. – 400 с.
6. Фінанси підприємств: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес, 2004. – 424 с.
7. Шваб Л.І. Економіка підприємства: навч. посіб. / Л.І. Шваб. – 2-ге вид. – К.: Каравела, 2005 – 568 с.